

full DOMINICAL

ANEU MAR ENDINS

† JOSEP ÀNGEL SAIZ MENESES
Bisbe de Terrassa

Un nou curs comença

Som a punt de començar un nou curs pastoral després de les vacances i d'un merescut descans. Davant nostre s'obre un nou període de vida i activitat pastoral que hem de reprendre amb renovada il·lusió i amb la confiança posada en el Senyor. Som ben conscients de la primacia de la gràcia en la nostra acció evangelitzadora, ja que «si el Senyor no construeix la casa, és inútil l'afany dels constructors; si el Senyor no guarda la ciutat, és inútil que vigilin els guardes» (Sal 127,1); però de la mateixa manera som conscients que el Senyor demana la nostra col·laboració.

Vull començar aquesta primera carta dominical del mes de setembre recordant que ens trobem en el segon curs d'aplicació de l'actual pla pastoral diocesà 2018-2023: «Una Església a l'encontre de la persona». Les accions que hem de portar a la pràctica en aquest curs 2019-2020 es refereixen, com sempre, al triple ministeri de l'Església, és a dir, als àmbits de la paraula, la celebració i l'acció caritativa i social, i també a la comunió eclesial. La primera consisteix en *Crear un espai de formació permanent per als preveres i també per als diaques amb temes diversos sobre la nova evangelització*. La segona acció pastoral, relacionada també amb la primera és *Organitzar cursos de formació per a laics per a la distribució de la Sagrada Comunió, i també per a la proclamació de la Paraula i l'animació musical*. La tercera es refereix a l'àmbit de l'acció caritativa i social i és *Crear equips per a la integració dels immigrants i nouvinguts a les parròquies i comunitats i preparar materials adients*. I finalment per millorar la coordinació pastoral la quarta acció serà *Optimitzar les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies a través d'una major coordinació diocesana i per a la projecció de l'Església*.

Vull referir-me en particular a l'objectiu de la creació d'equips per a la integració d'immigrants i l'acollida de nouvinguts. Durant

el mes de juliol vaig tenir ocasió de reunir-me amb diferents equips arxiprestals de Càritas. Una preocupació que vaig constatar en tots ells era la realitat de les famílies que arriben de diferents llocs del planeta a la recerca d'una vida digna, sobretot actualment, les procedents especialment de Veneçuela. Segons estimacions de l'ONU, s'ha produït un èxode aproximat de quatre milions de persones d'aquest país. Uns són refugiats, i altres fugen de situacions de violència i de pobresa extrema. Com a cristians, estem cridats a donar una resposta solidària. Les persones més necessitades han de ser sempre la prioritat de les nostres comunitats.

La Doctrina Social de l'Església és clara i contundent, i els Papes ens han orientat a través del seu magisteri. Sant Joan Pau II va assenyalar l'opció preferencial pels pobres com una forma especial de primacia en l'exer-

cici de la caritat cristiana, de la qual dona testimoni tota la tradició de l'Església, i que és responsabilitat de cada cristià i de la comunitat. El papa Benet ens ensenya que «està implícita en la fe cristològica en aquell Déu que s'ha fet pobre per nosaltres, per enriquir-nos amb la seva pobresa» (cf. 2Co 8,9). Finalment, el papa Francesc planteja la inclusió social dels pobres, l'opció pels últims, per aquells que la societat rebutja i arriba a descartar, fins al punt d'afirmar que vol una «Església pobra per als pobres».

Un nou curs comença. Disposem-nos doncs a treballar amb generositat per assolir aquests objectius. Som conscients de la nostra pobresa i petitesa. Som conscients també de la gràcia del Senyor, que no ens faltará en cap moment, ens encomanem un cop més a Maria, Mare de Misericòrdia, Mare de Déu de la Salut.

ENTREVISTA

Consciència ecològica

CARLA VIDAL I FLURIACH

Avui, 1 de setembre, se celebra la Jornada Mundial de Pregària per la Cura de la Creació, instituïda pel papa Francesc sota l'impuls de l'encíclica *Laudato si'*, en la qual mostra el seu compromís vers la situació preocupant del planeta, tenint en compte les tres dimensions de la sostenibilitat: econòmica, social, i mediambiental. La Carla Vidal col·labora amb el Grup d'Investigació de Sostenibilitat i Educació Integral (SEI) i com a catequista de *Life Teen* fomenta «la importància de la conversió ecològica que ens demana el papa Francesc».

Serem capaços de mantenir una relació adequada amb la natura?

Estic convençuda que si «reconeixem el món com un do rebut de l'amor del Pare» (LS, 220) i «com una mare bella que ens acull» (LS, 1) serem capaços de convertir-nos ecològicament com ens demana el Papa. Ara bé, és importantíssim examinar les nostres vides per «poder reconèixer quina és la contribució que cadascú de nosaltres pot aportar» (LS, 19).

És possible fer un canvi de mentalitat?

Tots estem cridats a fer aquest canvi de mentalitat, apostant per un estil de vida basat en el consum responsable. De fet, crec fermament que per assolir aquesta conversió ecològica necessitem tornar als bons hàbits que ja tenien els nostres avis.

Què aportarà el Sínode del proper mes d'octubre?

Penso que el sínode de l'Amazònia serà un nou impuls a la *Laudato si'*, fent palès que l'ecologia integral que combat la crisi socioambiental, de la qual ens en parla el Papa, ha de ser un pilar fonamental en l'Església d'avui. Per aquest motiu, crec que aquesta conversió ecològica no ha de ser una nova evangelització, sinó que hem de reforçar la idea que tots som «protectors de l'obra de Déu» (LS, 217).

Òscar Bardají i Martín

GLOSSA

ENRIC PUIG JOFRA, SJ
Secretari general de la FECC

Donar sentit a la vida

Comença el mes de setembre. Per als infants s'apropa el dia de tornar a l'escola, de retrobar mestres i professors, i companys i companyes. Per als més grans, aviat començarà una nova etapa en la seva formació: estudis universitaris o formació professional. És també una nova etapa en el seu procés vital. Un nou escenari que, al costat d'altres no menys importants —la família, els mitjans de comunicació, els recursos de les noves tecnologies, els grups d'amics... i d'altres—, anirà configurant i forjant el seu caràcter, un nou escenari on adquiriran coneixements i valors que poden esdevenir virtuts i preparació per a la vida adulta.

Un avi ha escrit una carta a la seva neta, que comença els estudis universitaris. Li diu: [...] «Ara et toca discernir les prioritats a l'hora de prendre decisions, per no passar pel món tancada en tu mateixa i en un petit món artificial, aïllada i allunyada de la realitat, del dolor i del sofriment de moltes persones properes o llunyanes. Mira i contempla el món i el teu context amb mirada atenta. Pregunta't per la realitat dels homes i les dones del teu entorn. T'ajudarà a adreçar els teus passos per camins de veritat i de justícia, en la direcció més

propera a allò que Jesús deia i feia. Escolta les persones que et fan qüestionar el que penses i el que fas, que t'ajuden a decidir i a prendre decisions que t'ajudin a donar sentit a la vida. Esforça't en el treball, cerca l'excel·lència acadèmica i, alhora, la saviesa que també fa bones persones.

[...] He d'anar acabant. Amb les meves paraules pretenc animar-te a conèixer el món on vius, així com a descobrir-hi el teu lloc i com formular projectes de vida personals amb sentit. Els ensenyaments de Jesús segueixen oferint un camí d'enorme vitalitat per proposar una mirada creient sobre el món i per aprendre a cercar la voluntat de Déu. «Si tingués el do de profecia i penetrés tots els misteris amagats de Déu i tot el coneixement, si tingués tanta fe que fos capaç de moure les muntanyes, però no estimés, no seria res» (1Co 13,2). Feta aquesta reflexió, ara convé que continuï discernint, cercant respostes, prenent iniciatives i, per damunt de tot, continua treballant amb esperança i des de l'esperança, perquè Déu passa i torna a passar per les nostres vides i pel món. L'avi parla des de la saviesa i des de l'amor.

LEX ORANDI, LEX CREDENDI

«¿Por qué ellos y no yo?», dice Francisco

HNA. M. DE LOS ÁNGELES MAESO ESCUDERO

Franciscana de los Sagrados Corazones

En varias ocasiones, el Santo Padre ha manifestado que ante situaciones de sufrimiento o de necesidad se pregunta ¿Por qué ellos y no yo?; migrantes, falta de trabajo, prisión... circunstancias que podríamos englobar en las denominadas *periferias* de la vida.

Se prevé que, en los próximos días, en su cuarto viaje al continente africano, el Papa visitará la llamada *ciudad de la amistad* de Akamasoa, en Madagascar; ciudad nacida sobre un basurreo y construida por los mismos pobres para los pobres, con la ayuda del sacerdote argentino Pedro Opeka; así se ha mostrado que la pobreza no tiene la última palabra.

En nuestro entorno, encontramos a personas necesitadas que nos pueden llevar a plantearnos ¿Por qué ellos y no yo? ¿Puedo ayudarles? Pero, ¿cuáles son mis posibilidades de ayuda? Una *ciudad de amistad*, construida por los pobres y para los pobres, nos mueve a superar la propia pasividad para convertirnos en servidores y testigos activos del amor de Dios. La solidaridad, la ternura, el esfuerzo, el servicio, la entrega...

Que nuestra Señora nos preste su ternura para que ante las necesidades de nuestros hermanos tengamos un corazón «de carne» y no «de piedra» (cf. Ez 36,26).

Lectures de la missa diària i santoral

2. ■ Dilluns (lit. hores: 2a setm.)

[1Te 4,13-18 / SI 95 / Lc 4,16-30]. Sant Antolí o Antoní, mr.; santa Íngrid, vg. dominicana sueca (†1282); santa Raquel, matrona bíblica (dona de Jacob); beats màrtirs de setembre (revolució francesa, 1789).

3. □ Dimarts [1Te 5,1-6.9-11 / SI 26 / Lc 4,31-37].

Sant Gregori el Gran, papa (590-604) i doctor de l'Església, abans monjo, patró de la música. Santa Basilissa, vg. i mr.; sant Simeó Estilita el Jove (521-597), monjo siríac; sant Sàndal, mr.

4. ■ Dimecres [Col 1,1-8 / SI 51 / Lc 4,38-44].

Mare de Déu de la Consolació (o de la Corretja); sant Moisès, alliberador del poble d'Israel; santa Rosa de Viterbo, vg.; santa Rosalía de Palerm, vg.; sant Bonifaci I, papa (romà, 418-422).

5. ■ Dijous [Col 1,9-14 / SI 97 / Lc 5,1-11].

Sant Llorenç Giustiniani (1433-1455), bisbe de Venècia; santa Obdúlia, vg. i mr. Santa Teresa de Calcuta, fundadora de les Missioneres de la Caritat (MC).

6. ■ Divendres [Col 1,15-20 / SI 99 / Lc 5,33-39].

Mare de Déu de Guadalupe (Extremadura); sant Zacaries profeta; sant Eleuteri, abat.

7. ■ Dissabte [Col 1,21-23 / SI 53 / Lc 6,1-5].

Mare de Déu de la Cinta, apareguda, segons tradició, a la Catedral de Tortosa al 1178. Sant Albí, bisbe; santa Regina, vg. i mr.; santa Judit, personatge bíblic.

8. ■ † Diumenge vinent, XXIII de durant l'any (lit. hores: 3a setm.)

[Sv 9,13-19 / SI 89 / Flm 9b-10.12-17 / Lc 14,25-53]. El Naixement de la Verge Maria, festa de la tradició oriental (s. V) i de nombroses advocacions: Núria, Meritxell... (marededéus trobades) i d'altres. Sant Adrià, soldat mr. a Nicomèdia (303); sant Sergi I papa (siríac, 687-701); santa Adela (s. XI), rel.

DIUMENGE XXII DE DURANT L'ANY

COMENTARI

Lectura del llibre de Jesús, fill de Sira

(Sir 3,19-21.30-31)

Fill meu, sigues modest en tot el que facis, i et veuràs més estimat que el qui dona esplèndidament. Com més gran ets més humil has de ser, i Déu et concedirà el seu favor.

Déu, que és veritablement poderós, revela els seus secrets als humils. La desgràcia dels descreguts no té remei, perquè ha arrelat en ells una planta dolenta. El cor dels assenyats comprèn els proverbis dels assenyats, l'orella atenta s'alegra de sentir parlar amb seny.

Salm responsorial (67)

R. *Instal·làreu els pobres, Déu nostre, al país fèrtil del vostre patrimoni.*

Que s'alegrin davant d'ell els justos, / que no planyin res per celebrar el seu triomf. / Canteu al Senyor, lloeu el seu nom, / celebren davant d'ell el seu triomf. R.

Déu és pare d'orfes, defensor de viudes, / des del lloc sagrat on resideix. / Déu dona casa als desemparrats, / allibera els captius i els enriqueix. R.

Senyor, vau fer caure una pluja abundant / per refer els vostres camps esgotats; / vau allotjar-hi la vostra família. / Instal·làreu els pobres, Déu nostre, / al país fèrtil del vostre patrimoni. R.

Lectura de la carta als cristians hebreus

(He 12,18-19.22-24a)

Germans, vosaltres no us heu acostat en aquella muntanya palpable del Sinaí, que era tota ella foc ardent, foscor, negra nuvolada i tempesta, ni heu escoltat el toc del corn i la veu que pronunciava aquelles paraules. Els mateixos que sentiren la veu suplicaren que no continués parlant-los. Vosaltres us heu acostat a la muntanya de Sió, a la ciutat del Déu viu, la Jerusalem celestial, a miríades d'àngels, a l'aplec festiu dels primers inscrits com a ciutadans del cel; us heu acostat a Déu, jutge de tots, als esperits dels justos que ja han arribat a terme, a Jesús, el mitjancer de la nova aliança.

✠ Lectura de l'evangeli segons sant Lluc

(Lc 14,1.7-14)

Un dissabte, Jesús entrà a menjar a casa d'un dels principals fariseus. Ells l'estaven observant. Jesús notà que els convidats escollien els primers llocs i els proposà aquesta paràbola: «Quan algú et convida a un dinar de casament, no et posis al primer lloc: si hi hagués un altre convidat més honorable que tu, vindria el qui us ha convidat a tots dos i et diria: "Cedeix-li el lloc", i tu hauries d'ocupar el lloc darrer, tot avergonyit. Més aviat quan et conviden vés a ocupar el lloc darrer, i quan entrà el qui t'ha convidat et dirà: "Amic puja més amunt". Llavors seràs honorat davant de tots els qui són a taula, perquè tothom que s'enalteix serà humiliat, però el qui s'humilia serà enaltit».

Després digué al qui l'havia convidat: «Quan fas un dinar o un sopar, no hi cridis els teus amics, ni els teus germans, ni altres parents teus, ni veïns rics. Potser ells també et convidarien, i ja tindries la recompensa. Més aviat, quan facis una festa, convida-hi pobres, invàlids, coixos i cecs. Felicitat de tu, llavors: ells no tenen res per a recompensar-t'ho, i Déu t'ho recompensarà quan ressuscitaran els justos».

Lectura del libro del Eclesiástico

(Eclo 3,17-20.28-29)

Hijo, actúa con humildad en tus quehaceres, y te querrán más que al hombre generoso. Cuanto más grande seas, más debes humillarte, y así alcanzarás el favor del Señor. «Muchos son los altivos e ilustres, pero él revela sus secretos a los mansos». Porque grande es el poder del Señor y es glorificado por los humildes. La desgracia del orgulloso no tiene remedio, pues la planta del mal ha echado en él sus raíces. Un corazón prudente medita los proverbios, un oído atento es el deseo del sabio.

Salmo responsorial (67)

R. *Tu bondad, oh, Dios, preparó una casa para los pobres.*

Los justos se alegran, / gozan en la presencia de Dios, / rebosando de alegría. / Cantad a Dios, tocad a su nombre; / su nombre es el Señor. R.

Padre de huérfanos, protector de viudas, / Dios vive en su santa morada. / Dios prepara casa a los desvalidos, / libera a los cautivos y los enriquece. R.

Derramaste en tu heredad, oh, Dios, una lluvia copiosa, / aliviaste la tierra extenuada; / y tu rebaño habitó en la tierra / que tu bondad, oh, Dios, / preparó para los pobres. R.

Lectura de la carta a los Hebreos

(Heb 12,18-19.22-24a)

Hermanos:

No os habéis acercado a un fuego tangible y encendido, a densos nubarrones, a la tormenta, al sonido de la trompeta; ni al estruendo de las palabras, oído el cual, ellos rogaron que no continuase hablando.

Vosotros, os habéis acercado al monte Sión, ciudad del Dios vivo, Jerusalén del cielo, a las miríadas de ángeles, a la asamblea festiva de los primogénitos inscritos en el cielo, a Dios, juez de todos; a las almas de los justos que han llegado a la perfección, y al Mediador de la nueva alianza, Jesús.

✠ Lectura del santo Evangelio según san Lucas

(Lc 14,1.7-14)

Un sábado, Jesús entró en casa de uno de los principales fariseos para comer y ellos lo estaban espiando. Notando que los convidados escogían los primeros puestos, les decía una parábola: «Cuando te conviden a una boda, no te sientes en el puesto principal, no sea que hayan convidado a otro de más categoría que tú; y venga el que os convidó a ti y al otro, y te diga: "Cédele el puesto a este". Entonces, avergonzado, irás a ocupar el último puesto. Al revés, cuando te conviden, vete a sentarte en el último puesto, para que, cuando venga el que te convidó, te diga: "Amigo, sube más arriba". Entonces quedarás muy bien ante todos los comensales. Porque todo el que se enaltece será humillado; y el que se humilla será enaltecido».

Y dijo al que lo había invitado: «Cuando des una comida o una cena, no invites a tus amigos, ni a tus hermanos, ni a tus parientes, ni a los vecinos ricos; porque corresponderán invitándote, y quedarás pagado. Cuando des un banquete, invita a pobres, lisiados, cojos y ciegos; y serás bienaventurado, porque no pueden pagarte; te pagarán en la resurrección de los justos».

Un banquet, metàfora de vida

MN. MARCOS ACEITUNO DONOSO

A l'evangelista sant Lluc, li agrada recordar que el Senyor Jesús acostumava a comunicar la seva doctrina salvadora en el context dels àpats. Si pensem, de manera general, en allò que implica el fet social de menjar, ens adonarem de tres grans característiques: la primera, el seu caràcter horitzontal; perquè convius amb altres persones i, més enllà de les viandes, hi ha el fet de trobar-se i compartir. La segona, el context familiar i pròxim; de manera que la transmissió d'informació es torna com un moment de lliurament, d'entrega, de tradició. Finalment, la tercera, el caràcter diví que Crist atorga als seus actes humans, per més intrascendents que semblin. Apliquem-ho al text sagrat que ens ocupa.

Crist exhorta a no cercar llocs d'honor sinó a contentar-se amb el lloc menys vistós i aparent. I ho expressa de manera metafòrica, a mode de paràbola, per tal que entenguem que Déu escull i es complau en la fe dels humils i dels senzills. El Pare del cel actua com a cap de taula, que té un criteri clar per escollir els amics que vol fer seure més amunt: els qui no cerquen l'autocomplacència sinó que reconeixen que estar en comunió amb Déu és do i gràcia únicament de Déu, immensament generós.

A més, Crist afegeix un altre criteri elevat els cors i les intel·ligències humanes. Per mitjà d'una expressió hiperbòlica, el Senyor ens indica que les persones que no poden retornar-nos ni tan sols el gest de convidar-nos gratuïtament a un àpat, són les que hem de preferir. Realment, Jesús ens mostra quin ha estat el seu criteri envers nosaltres, perquè ens confereix l'amistat amb Déu per la fe, la santificació i les bones obres. Tot és obra de la seva sobreabundant misericòrdia. Agraïm-li amb obertura de cor i de caritat envers tothom, estimant el pròisme com a nosaltres mateixos.

VIDA DIOCESANA

Activitats del Sr. Bisbe

Dilluns 2, a les 11.30 h. Inici de curs de la Fundació d'Escoles Diocesanes i Parroquials a l'Escola Nostra Senyora de Montserrat de Rubí.

Dimarts 3, a les 12 h. Entrega de nomenaments a la Cúria Diocesana.

Dijous 5, a les 13 h. Missa a la capella de les Missioneres de la Caritat de Sabadell amb motiu de la festa de Santa Teresa de Calcuta.

Del divendres 6 al diumenge 8. Comissió executiva del MCC a Madrid.

El Sr. Bisbe amb mestres i professors fent el Camí de Santiago per la Rioja

Santo Domingo de la Calzada

fessors de les escoles parroquials i diocesanes. En aquesta ocasió els 80 participants han recorregut una part del Camí de Santiago per la Rioja, tenint com a centre d'operacions Santo Domingo de la Calzada.

Confirmacions al Santíssim Salvador de Sabadell. El diumenge 9 de juny, Mons. Salvador Cristau va confirmar 12 persones provinents de la pròpia par-

ròquia i de les de Sant Roc i la Mare de Déu dels Dolors i de l'església del Cor de Maria.

Confirmacions a Sant Jaume del Poble Nou de Sabadell. El dissabte de 22 de juny, Mons. Salvador Cristau va confirmar 5 joves i 1 adult.

Trobada d'estiu dels Bisbes de la Tarraconense. Entre els dies 17 i 19 de juliol tingué lloc la trobada d'estiu dels Bisbes de la Tarraconense a Salardú, a la Vall d'Aran. En la reunió abordaren diversos temes de coordinació entre les diverses diòcesis amb seu a Catalu-

nya i aprovaren el calendari del proper curs.

Agenda

Inici de l'adoració perpètua a la ciutat de Terrassa. El dijous 12 de setembre, Mons. Saiz Meneses presidirà la Missa a les 20 h a les Esglésies de Sant Pere de Terrassa (La Seu d'Egara), iniciant d'aquesta manera la capella d'adoració perpètua al Santíssim que estarà ubicada a la capella del temple parroquial de Sant Pere.

Trobada d'inici de curs de catequistes. El dissabte 14 de setembre tindrà lloc, a la parròquia de Sant Pere Octavià a Sant Cugat del Vallès, la trobada d'inici de curs dels catequistes de la diòcesi. L'horari previst és: a les 9.45 h, presentació i pregària; a les 10 h, conferència de Mn. Joan Àguila, director del SIC; a les 11 h, treball de grups; a les 12.30 h, Missa d'enviament presidida pel Sr. Bisbe; a les 13.30 h, cloenda.

Notícies

Pelegrinatge diocesà de mestres i professors. Entre els dies 12 i 15 de juliol, Mons. Saiz Meneses ha presidit el segon pelegrinatge amb mestres i pro-

El Pilar

REMAD MAR ADENTRO

† JOSEP ÀNGEL SAIZ MENESES
Obispo de Terrassa

Un nuevo curso comienza

Nos disponemos a comenzar un nuevo curso pastoral después del necesario y merecido descanso estival. En el horizonte se abre un nuevo período de vida y actividad pastoral que debemos reemprender con ilusión renovada, con la confianza puesta en el Señor. Somos conscientes de la primacía de la gracia en nuestra acción evangelizadora, de que «si el Señor no construye la casa, en vano se cansan los albañiles; si el Señor no guarda la ciudad, en vano vigilan los centinelas» (Sal 127,1); pero somos igualmente conscientes de que el Señor quiere nuestra colaboración.

Comienzo esta primera carta dominical de septiembre recordando que nos encontramos en el segundo curso de aplicación del actual plan pastoral diocesano 2018-2023: «Una Iglesia al encuentro de la persona». Las acciones que corresponde llevar a cabo este curso 2019-2020 se refieren, como siempre, al triple ministerio de la Iglesia, a los ámbitos de

la palabra, la celebración y la acción caritativa i social, y también a la comunión eclesial. La primera consiste en *Crear un espacio de formación permanente para los sacerdotes y también para los diáconos con temas diversos sobre la nueva evangelización*. La segunda acción pastoral, relacionada también con la primera es *Organizar cursos de formación para laicos para la distribución de la Sagrada Comunión, y también para la proclamación de la Palabra y la animación musical*. La tercera se refiere al ámbito de la acción caritativa y social y es *Crear equipos para la integración de los inmigrantes y recién llegados en las parroquias y comunidades y preparar materiales adecuados*. Y finalmente para mejorar la coordinación pastoral la cuarta acción será *Optimizar las posibilidades que ofrecen las nuevas tecnologías a través de una mayor coordinación diocesana y para la proyección de la Iglesia*.

Quiero referirme en particular al objetivo de la creación de equipos para la integración de inmigrantes y la acogida de recién llegados. Durante el mes de julio tuve ocasión de reunirme con diferentes equipos arciprestales de Cáritas. Una constante preocupación era la realidad de las familias que llegan de diferentes lugares en busca de una vida digna, sobre todo actualmente, las procedentes especialmente de Venezuela. Según estimaciones de la ONU, se ha producido un éxodo de unos cuatro millones de personas de este país. Unos son refugiados, y otros huyen de situaciones de violencia y de pobreza extrema. Como cristianos, estamos llamados a dar una respuesta solidaria. Las personas más necesitadas han de ser siempre la prioridad de nuestras comunidades.

La Doctrina Social de la Iglesia es clara y contundente, y los Papas nos han dado orientación a través de su magisterio. San Juan Pablo II señaló

la opción preferencial por los pobres como una forma especial de primacía en el ejercicio de la caridad cristiana, de la cual da testimonio toda la tradición de la Iglesia, y que es responsabilidad de cada cristiano y de la comunidad. El papa Benedicto nos enseña que «está implícita en la fe cristológica en aquel Dios que se ha hecho pobre por nosotros, para enriquecernos con su pobreza» (cf. 2Cor 8,9). Finalmente, el papa Francisco plantea la inclusión social de los pobres, la opción por los últimos, por aquellos que la sociedad desecha y llega a descartar, hasta el punto de afirmar que quiere una «Iglesia pobre para los pobres».

Un nuevo curso comienza. Dispongámonos pues a trabajar con generosidad para alcanzar estos objetivos.

Conscientes de nuestra pobreza y pequeñez. Conscientes también de la gracia del Señor, que no nos faltará en ningún momento, nos encomendamos una vez más a María, Madre de Misericordia, *Mare de Déu de la Salut*.